

ЗАСОБИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ У НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Наталія Ушакова

докт. пед. наук, професор, завідувач кафедри мовної підготовки І Навчально-наукового інституту міжнародної освіти Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (61022, Харків, майдан Свободи, 4); e-mail: ushakova.khnu@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/0000-0003-4917-7934>.

Тетяна Алексєнко

старший викладач кафедри мовної підготовки І Навчально-наукового інституту міжнародної освіти Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (61022, Харків, майдан Свободи, 4); e-mail: teacher.alekseenko@gmail.com; orcid: <https://orcid.org/0000-0001-6529-9427>.

Ірина Кушнір

канд. пед. наук, доцент кафедри мовної підготовки І Навчально-наукового інституту міжнародної освіти Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (61022, Харків, майдан Свободи, 4); e-mail: irina.kushnir.83@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/000-0002-4349-9652>.

Значне прискорення темпів життя і збільшення обсягу інформації, когнітивні особливості сучасних студентів спричинили необхідність відбору відповідних форм презентації навчальної інформації. Одним зі способів вирішення означеної проблеми визнано залучення різних засобів візуалізації знань, зокрема подання мовних і комунікативних зразків у процесі мовної підготовки іноземних студентів українських закладів вищої освіти. У цій статті розкрито сутність поняття візуалізації, обґрунтовано її використання у процесі навчання іноземних студентів української мови, зазначено такі принципи відбору засобів візуалізації, як орієнтування на мету, принципи функційності, комплексності, системного квантування. Запропоновано експериментально апробовані різновиди навчальних матеріалів, створених за допомогою візуалізації: інфографіка, хмарки слів, ментальні карти, меми, віммельбухи. Доведено, що імплементація в навчальний процес засобів візуалізації також позитивно впливає на формування пізнавальних інтересів, удосконалює розвиток таких якостей, як ініціативність, самостійність, толерантність у міжкультурній комунікації. Отримані результати свідчать, що обрані

©Ушакова Н.І., Алексєнко Т.М., Кушнір І.М. 2022

різновиди засобів візуалізації сприяють усвідомленому засвоєнню української мови, формуванню аспектних мовних навичок і розвитку мовленнєвих умінь як основи комунікативної компетентності іноземних студентів. Автори статті виокремлюють роль викладачів-україністів: у створенні таких візуальних засобів, які не тільки доповнюють мовні матеріали, але й відображають соціокультурний контекст, тобто є фрагментом українськомовного середовища. Використання запропонованого комплексу візуальних засобів у мовній підготовці іноземних студентів надає широкі можливості для формування фонетичних і лексико-граматичних навичок та комунікативних умінь, створює ефект занурення інофона до лінгвокультурного контексту, унаочнюючи кожний фрагмент комунікативної взаємодії у стислому вигляді, й одночасно виконуючи функцію візуального стимулу спілкування.

Ключові слова: візуалізація, іноземні студенти, українська мова як іноземна.

Постановка проблеми. У сучасному освітньому просторі Інтернет-ресурси та інтерактивні засоби навчання створюють нову освітню реальність і вже давно стали важливим посередником педагогічної взаємодії в закладі вищої освіти. Спричинений пандемією перехід на дистанційну або змішану форми навчання, поява покоління студентів із кліповим мисленням актуалізували необхідність укладання нового формату візуальних форм подання навчальної інформації. У викладанні української мови як іноземної (далі – УМІ) такі форми відіграють специфічну роль створення віртуальних навчально-академічного та соціокультурного середовищ, залучення до яких є одним із завдань процесу формування комунікативної компетентності іноземних здобувачів українських ЗВО. «Для того, щоб ефективно навчати молодь, потрібно розуміти її мотиваційні чинники, способи мислення, особливості сприйняття навчального матеріалу в умовах постійного використання ... цифрових технологій і цифрових пристроїв» [7]. Сучасна молодь надає перевагу віртуальним комунікаціям і візуальним засобам навчання.

«Когнітивною особливістю сучасного покоління студентів, важливою для пошуку ефективних засобів навчання, є те, що така молодь намагається виконати декілька завдань одночасно: написати текстові повідомлення, послухати музику, переглянути веб-сторінку тощо» [5:24]. У зв'язку з цим для навчання УМІ необхідно відбирати найбільш ефективні поліканальні матеріали

з перевагою візуального каналу сприйняття нової інформації, у тому числі й мовної.

Аналіз актуальних досліджень. Теоретичні основи візуалізації навчальної інформації викладено у працях Л. Білоусової та Н. Житеневої [2], К. Дегтярьової [3], В. Добрової та ін. [10], J. Klerkx [11], О. Колодій та ін. [12]. На початку ХХІ століття Джей Болтер наголошував на усвідомленні важливості, а тому й розвитку візуальних засобів комунікації, особливо в освітньому процесі, оскільки поєднання різних засобів поширення знань розвиває когнітивні стилі не тільки в їх трансляції, але і в сприйнятті [9: 76].

Термін «візуалізація» має різні тлумачення в зазначених психолого-педагогічних дослідженнях. У межах цієї статті ми використовуємо поняття візуалізації як прийому та засобу презентації мовно-культурної інформації у вигляді, зручному для зорового сприйняття. Будь-яка візуалізація передбачає не просто звернення до ілюстрації предмета навчання, але і подальше його переосмислення, інтерпретацію. «Наочний образ ніби вбирає весь комплекс знань про об'єкт, ніби «стискає» і синтезує їх» [1: 58]. Таке ущільнення, згортання великої за обсягом навчальної інформації дозволяє інтенсифікувати навчальний процес за рахунок візуалізації.

Процес навчання УМІ, спрямований на формування комунікативної компетентності, має бути забезпечений засобами візуалізації. Використання наочності для всіх етапів навчання УМІ постійно розширюється. У сучасних педагогічних умовах все більше використовують засоби візуалізації, в основі створення яких лежать різні способи обробки та komponування змістових елементів. Але, незважаючи на значне поширення візуальних засобів, їх використання в мовній підготовці іноземців часто має фрагментарний характер. Тому візуальні засоби, необхідні для формування українськомовної комунікативної компетентності, потребують систематизації та комплексного опису, що має підвищити якість навчання української мови сучасних іноземних студентів із кліповим типом мислення.

Мета статті – розкрити дидактичний потенціал використання засобів візуалізації у процесі навчання УМІ сучасних студентів із кліповим мисленням.

Виклад основного матеріалу. Аналіз окремих публікацій із проблем навчання іноземної мови з використанням засобів візуалізації [4; 6; 13] дозволив виділити принципи відбору, з одного боку, найбільш значущі для когнітивних особливостей молоді з кліповим мисленням та, з іншого, для реалізації мети й завдань мовної підготовки іноземних студентів:

1) *принцип орієнтування на мету* вимагає використання кожного засобу візуалізації, спрямованого на реалізацію мовно-когнітивного, мовно-комунікативного, акмеологічного й ціннісного аспектів мовної підготовки;

2) *принцип функційності* забезпечує практичне оволодіння УМІ за допомогою будь-якого доцільно обраного засобу візуалізації;

3) *принцип комплексності* передбачає залучення до візуальних засобів мовної та позамовної інформації, що забезпечить одночасне формування аспектних (фонетико-орфоепічних та лексико-граматичних) навичок і розвиток різних видів мовленнєвої діяльності;

4) *принцип системного квантування* дозволяє подавати знання у стислому вигляді невеликими фрагментами, що є найбільш доступним для сучасного покоління студентів.

Керуючись наведеними принципами, ми обрали такі найбільш ефективні засоби візуалізації для навчання української мови сучасного покоління іноземних студентів із кліповим мисленням: інфографіка, хмарки слів, ментальні карти, меми, віммельбухи.

За допомогою *інфограм* можна графічно організувати мовний матеріал різного ступеня складності у вигляді малюнка, схеми, таблиці або діаграми. Об'єкт інфографіки складається з інформаційно містких фрагментів, пов'язаних один з одним. Основна мета інфографіки – вдосконалення процесу сприйняття інформації, пояснення складної інформації простими і зрозумілими образами, передавання даних у компактній формі, що виглядає цікавіше і легше засвоюється, ніж суцільний текст; дозволяє наочно і стисло інформувати адресата, одночасно застосовуючи візуальні, вербальні, цифрові, символічні засоби. Інфограма не просто подає інформацію, але візуально кодує її з метою подальшого аналізу, виявлення взаємозв'язків між

різними мовними явищами в прийнятній для іноземних студентів із кліповим мисленням формі.

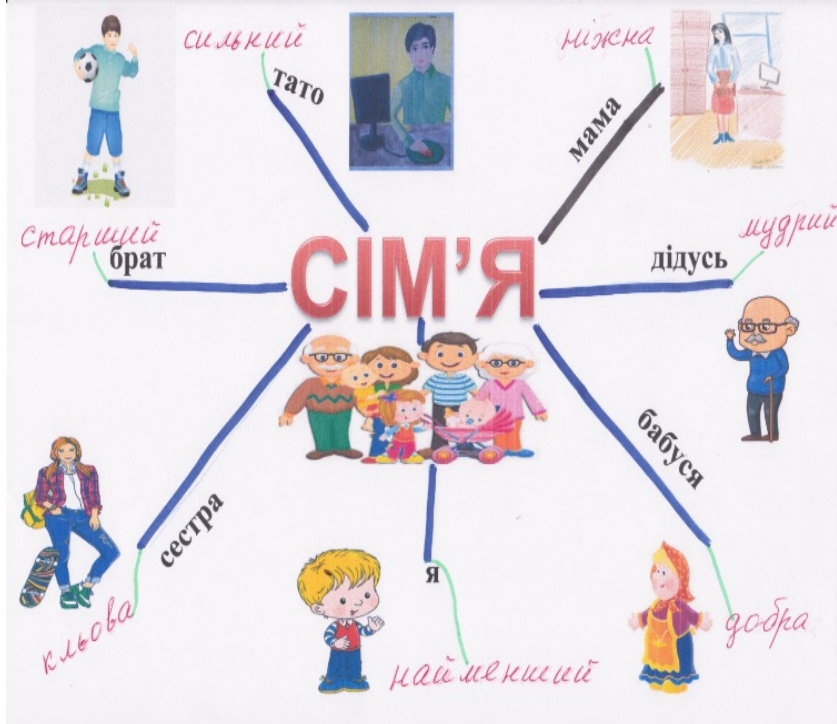
Мал.1. Приклад інфограми (для рівня А2 володіння УМІ)

Хмарка тегів, або *хмарка слів* – це візуальна комплектація слів на єдиному зображенні. Цей засіб візуалізації допомагає інтенсифікувати формування фонетичних (із застосуванням звукового супроводу) і лексико-граматичних навичок. Кольорова хмарка зі слів концентрує увагу на об'єкті та заохочує зосередитися на конкретних лексемах. Хмарка може містити також і лінійно-візуальну інформацію – короткий текст. Це сприяє більш ефективній роботі з інформацією. Створити хмарку слів можна за допомогою таких онлайн-сервісів, як WordClouds, Worditout. У ці програми можна додавати слова, речення, мікротексти, які буде згенеровано у хмарку з виділеними великим шрифтом найчастіше використаними словами.

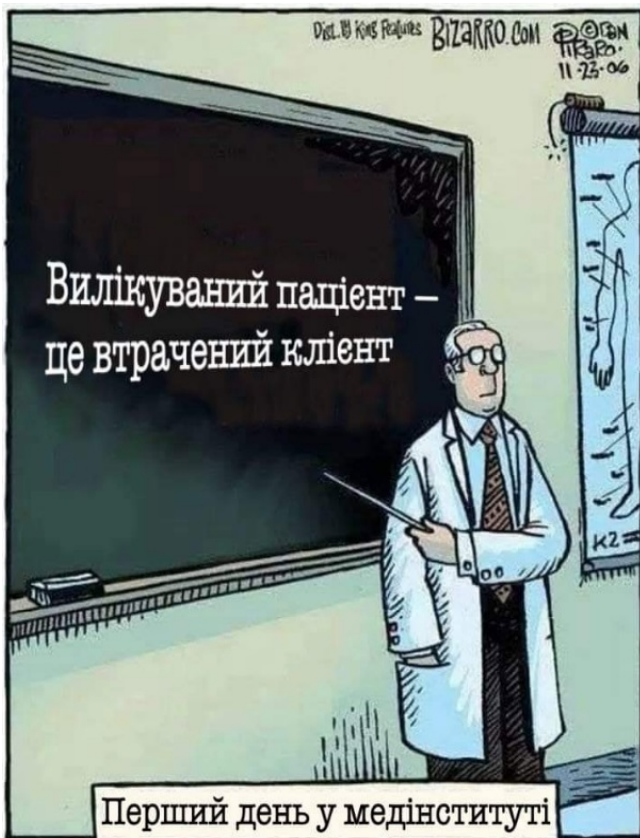
Мал.2. Приклад хмарки слів (для рівня А2 володіння УМІ)

Інтелект-карта – це спосіб зображення змістових і структурних елементів тексту за допомогою схем і образів, універсальний спосіб організації текстових одиниць, адаптований під когнітивні особливості сучасної молоді. Найпоширеніша схема містить такі складники: ключові слова з тексту, графічні зображення, стрілки, що поєднують між собою різні блоки. Така форма забезпечує сприйняття українськомовного тексту на рівні іншомовної особистості. Інтелект-карту можна створити за допомогою вільних он-лайн сервісів Coggle, Freemind, Caco-<https://caco.com/>; Mindmeister- <http://www.mindmeister.com/>; колективне створення та обговорення можливе на сервісі Smappers.

Мал.3. Приклад інтелект-карти (для рівня А1 володіння УМІ)

Мем став найбільш популярною з інформаційних інтернет-одиниць, яка широко розповсюджується в різних соцмережах. Поєднання у мемі візуальних і мовних параметрів дозволяє в максимально стислій формі передавати глибокі смисли і кодувати цілі висловлювання. Активно поширюючись у соцмережах, мему стали одиницями крос-культурної передачі інформації. Мультиmodalність зображень і прецедентних текстів у мемі викликає не лише внутрішній когнітивний, але й емоційний відгук кожного читача-глядача. Небагатослівність текстів і виразні зображення роблять мем ефективним способом крос-культурного поширення інформації серед іноземних студентів із кліповим мисленням.

Мал.4. Приклад мема (для рівня В1 володіння УМІ)

Віммельбухи, які давно використовують у логопедії для стимулювання мовленнєвої діяльності у дітей, а також на заняттях з іноземних мов, ми застосовуємо в навчанні УМІ. Віммельбухи реалізують «умовну фіксацію практичної діяльності людей і тим самим створюють мотивацію для реального спілкування студентів» [4]. Така комунікативна взаємодія має характер обговорення, дискусії на тему того, що роблять персонажі малюнка, чим обумовлена їхня поведінка, тобто передбачає повне відтворення заданої комунікативної ситуації із зануренням у позамовний контекст. Віммельбух можна застосовувати як засіб розвитку таких видів мовленнєвої діяльності іноземних студентів, як аудіювання та говоріння.

Мал.5. Приклад віммельбуха (для рівня А2 володіння УМІ)

На нашу думку, будь-яка форма візуалізації мовних матеріалів повинна містити елементи проблемності. Завдання викладача УМІ – використовувати такі форми наочності, які не тільки доповнили б словесну / текстову інформацію, але й самі були носіями інформації. Чим більше проблемності в наочному засобі, тим вищий ступінь мовленнєвої активності іноземного студента. Значуща роль цих засобів обумовлена тим, що візуалізація, створена за допомогою інтернет-ресурсів, має нові якості, до яких ми відносимо:

- *інтерактивність*, внаслідок чого значною мірою відбувається перехід ініціативи в навчанні від викладача до студента;

- *динамічність*, яка стала потенційно властива навіть статичним образам;

- *комплексність кодування*, що зумовлює можливість відображення мовно-позамовних зв'язків, поетапної деталізації об'єкта або його частин.

Наочний образ нібито вбирає низку знань про об'єкт, «стискає» і синтезує її. На відміну від лінійних вербальних комунікативних зразків, візуальні пред'являються цілісно й одночасно, не вимагаючи для сприйняття розтягування в часі. Ущільнене кодування мовно-культурної інформації і синтез мовленнєвих зразків із позамовним контекстом у візуальному вимірі дозволяє інтенсифікувати навчальний процес. Зазначимо, що нелінійне

розташування навчального матеріалу сприяє кращому засвоєнню, оскільки навчальні компоненти таких засобів, як окремі візуальні фрагменти, можуть об'єднуватися в одне ціле.

Під час створення візуальних засобів навчання УМІ ми врахували рекомендацію Т. Семеновських [6] змінити змістовий складник начального матеріалу та формат його викладення, зважаючи на когнітивно-психологічні особливості сучасної молоді. Ці зміни передбачають структурування мовних і лінгвокультурних матеріалів у вигляді невеликих за обсягом візуальних фрагментів; застосування яскравих, чітких наочних засобів зі зрозумілими та образними візуальними кодами.

З метою перевірки ефективності використання засобів візуалізації у навчанні УМІ ми обрали експериментальні та контрольні групи іноземних студентів у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна. Загальна кількість учасників (в експериментальних і контрольних групах) становить 140 осіб.

Для навчання контрольних груп використали комунікативно-когнітивний метод (оволодіння українською мовою завдяки спостереженню за мовними явищами, тренінгового формування мовних навичок і мовленнєвих умінь, реалізації сформованої комунікативної компетентності у мовленнєвій взаємодії) і текстову основу. Під час навчання експериментальних груп використовували комунікативно-діяльнісний метод (оволодіння українською мовою у комунікативній взаємодії із зануренням у позамовний контекст) і візуальну основу. Засоби візуалізації використовували на всіх етапах навчання української мови іноземних студентів експериментальних груп: під час презентації та пояснення нового матеріалу; у повторенні; під час закріплення; під час контролю та систематизації; для домашніх завдань; у самостійній роботі.

З метою перевірки результатів застосування візуальних засобів ми порівняли навчальні досягнення іноземних студентів у володінні українською мовою під час підсумкового контролю у літню сесію 2020-2021 навчального року. Сформованість аспектних мовних навичок перевіряли за допомогою тестових завдань. Уміння монологічного та діалогічного мовлення перевіряли комунікативним завданням із візуальною опорою:

інфографіка, мем, віммельбух. Контролювали сформованість умінь продуктивного висловлювання, а не репродуктивного.

Отримані результати свідчать, що обрані різновиди засобів візуалізації сприяють усвідомленому засвоєнню української мови, формуванню аспектних мовних навичок і розвитку мовленнєвих умінь як основи комунікативної компетентності іноземних студентів. Доведено, що імплементація в навчальний процес засобів візуалізації також позитивно впливає на формування пізнавальних інтересів, удосконалює розвиток таких якостей, як ініціативність, самостійність тощо. Важливо зазначити, що обраний нами комплекс візуальних засобів для навчання УМІ студентів із кліповим мисленням відповідає вимогам компетентнісного, комунікативно-діяльнісного та лінгвокультурологічного підходів, які панують у сучасній лінгводидактичній парадигмі мовної підготовки, що має методологічний (особистісно-орієнтований: аксіологічний та акмеологічний, компетентнісний, освітній, проблемний, стратегічний підходи); технологічний (культурологічний / міжкультурний, комунікативно-когнітивний, орієнтований на середовище та рівень володіння мовою); лінгводидактичний (інтегровані методи навчання мови, засоби навчання) рівні [8].

Висновки. Когнітивні особливості сучасних іноземних студентів зумовлюють необхідність створення серії невеликих за обсягом фрагментів навчальних мовних матеріалів, поліканальних за способом сприйняття. Візуальні засоби виявилися найбільш ефективними для мовної підготовки іноземних студентів. До будь-якого різновиду візуалізації мовних і комунікативних зразків доцільно додавати елементи проблемності. Одне із важливих завдань викладача УМІ – використовувати такі візуальні засоби, які не тільки доповнюють мовні матеріали, але й відображають соціокультурний контекст, тобто є фрагментом українськомовного середовища. Засоби візуалізації виконують особливу роль: їх використання створює ефект занурення інофона до комунікативної взаємодії, унаочнюючи кожен її фрагмент у стислому вигляді, й одночасно виконуючи функцію візуального стимулу спілкування.

Перспективою подальших досліджень вважаємо аналіз і систематизацію інших методичних засобів, які мотивуватимуть сучасну студентську молодь до активної мовнокомунікативної

взаємодії та створюватимуть навчальне мовно-культурне середовище, сприятимуть інтенсифікації навчання УМІ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдеев Р.Ф. *Философия информационной цивилизации*. Москва: ВЛАДОС, 1994. 336 с.
2. Білоусова Л.І., Житенева Н.В. Дидактичні аспекти використання технологій візуалізації в навчальному процесі загальноосвітньої школи. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2014. Том 40. № 2. Online: 2076-8184. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1017/764> (дата звернення: 17.12.2021).
3. Дегтярьова К.В. Про концепцію посібника з української мови як іноземної крізь призму тенденції до візуалізації. *Молодий учений*. 2019. № 5.1 (69.1). С. 76–80.
4. Иваненко А.А. Возможности применения виммельбуха в методике преподавания РКИ. *Открытое образование. Филологический аспект*. № 5 (37) Май, 2018. URL: <https://scipress.ru/philology/articles/vozmozhnosti-primeneniya-vimmelbukha-v-metodike-prepodavaniya-russkogo-yazyka-kak-inostrannogo.html> (дата звернення: 17.12.2021).
5. Кушнір І.М. Від текстоцентризму до дискурсоцентризму в навчанні української мови як іноземної. *Педагогічні науки: зб. наук. праць*. Херсон, 2021. № 96. С. 21–27. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2021-96-3>.
6. Семеновских Т.В. Феномен «клипового мышления» в образовательной вузовской среде. *Интернет-журнал Науковедение*. 2014. № 5 (24). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/fenomen-klipovogo-myshleniya-v-obrazovatelnoy-vuzovskoy-srede> (дата звернення: 17.12.2021).
7. Струтинська О.В. Особливості сучасного покоління учнів і студентів в умовах розвитку цифрового суспільства. *Open educational e-environment of modern University*. ISSN: 2414-0325. 2020. №. 9. С. 145–160. <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/326/349> (дата звернення: 17.12.2021). DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2020.9.12>.
8. Ушакова Н.И. Учебник по языку обучения для иностранных студентов в русле современной образовательной парадигмы (Теория и практика создания учебника для иностранных студентов вузов Украины): монография. Харьков, 2009. 263 с.
9. Bolter J.D. *Writing space. Computers, hypertext, and the remediation of print*. 2nd edition. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates, 2001.

10. Dobrova V.V., P.G. Labzina, K. Trubitsin, N. Ageenko, Yu. Gorbunova. Virtual Reality in Teaching Foreign Languages. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research (ASSEHR)*. 2017. Vol. 97. P. 69–74.
11. Klerkx J., Verbert K., Duval E. Enhancing Learning with Visualization Techniques. *Handbook of Research on Educational Communications and Technology*. 2014. P. 791–807. DOI: https://doi.org/10.1007/978-1-4614-3185-5_64.
12. Kolodii O., Kovalchuk I., Syvak O. The Impact of Visualization Techniques on Student's Learning Vocabulary. *International Journal of New Economics and Social Sciences*. 2017. 6 (2). DOI: <https://doi.org/10.5604/01.3001.0010.7649>.
13. Umryk, M. Using active e-learning to accommodate the Net Generation of learners. *E-learning & Lifelong Learning*. Eugenia Smyrnova-Trybulska, University of Silesia, Studio-Noa, Katowice-Cieszyn. Vol. 5. 2013. P. 101–113.

Стаття надійшла до редакції 21.02.2022.

Статтю рекомендовано до друку 27.04.2022.

Як цитувати: Ушакова Н., Алексєєнко Т., Кушнір І. Засоби візуалізації у навчанні української мови як іноземної. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2022. Вип. 40. С. 80–95. DOI: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2022-40-06>.

VISUAL AIDS IN TEACHING UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE.

Natalia Ushakova

Doctor of Pedagogics, Full Professor, Head of the Language Training Department 1, International Education Institute for Study and Research, V.N. Karazin Kharkiv National University (61022, Kharkiv, 4 Svoboda Square); e-mail: ushakova.khnu@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/0000-0003-4917-7934>.

Tetiana Alekseenko

Assistant Professor, Language Training Department 1, Institute of International Education for Study and Research, V.N. Karazin Kharkiv National University (61022, Kharkiv, 4 Svoboda Square); e-mail: teacher.alekseenko@gmail.com; orcid: <https://orcid.org/0000-0001-6529-9427>.

Iryna Kushnir

PhD in Pedagogics, Associate Professor, Language Training Department 1, International Education Institute for Study and Research, V.N. Karazin Kharkiv National University (61022, Kharkiv, 4 Svoboda Square); e-mail: irina.kushnir.83@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/000-0002-4349-9652>.

The significantly accelerating pace of life and the increasing amount of information along with the emergence of new cognitive features of modern students have triggered the necessity to select the appropriate ways of presenting educational information. One of the ways to solve the problem is to involve various aids for visualizing knowledge, by providing language and communicative samples during the language training process of foreign students at Ukrainian higher education institutions. This article reveals the essence of the visualization concept, substantiates its use in teaching the Ukrainian language to foreign students, and covers the principles of visual aids selection such as goal orientation, functionality, complexity, and system quantization. The article provides the experimentally tested types of educational materials created with the help of visualization, such as infographics, word clouds, mental maps, memes, and wimmelbuchs. It is proved that the implementation of visual aids in the educational process also has a positive effect on the formation of cognitive interests, and improves the development of such qualities as initiative, independence, and tolerance in intercultural communication. The obtained results show that the selected types of visual aids foster the conscious acquisition of the Ukrainian language, the formation of aspect language skills, and the development of language skills as the basis of communicative competence of foreign students. The authors outline the role of Ukrainian teachers: to create such visual aids which not only complement the language materials but also reflect the socio-cultural context, i.e., form part of the Ukrainian-speaking environment. The use of the proposed set of visual aids for language training of foreign students provides ample opportunities for the formation of phonetic, lexical-grammatical, and communication skills, creates the effect of immersing a foreigner in the linguistic and cultural context visualizing each fragment of communicative interaction in brief form, and at the same time fulfills the function of a visual stimulus for communication.

Key words: foreign students, Ukrainian as a foreign language, visualization.

REFERENCES

1. Abdeev, R.F. (1994). *Filosofija informacionnoj civilizacii [Philosophy of information civilization]*. Moscow: VLADOS [in Russian].
2. Bilousova L.I. and Zhyteneva, N.V. (2014). Dydaktychni aspekty vykorystannya tehnologij vizualizaciyi v navchalnomu procesi zagalnoosvitnoyi shkoly [Didactic aspects of the use of visualization technologies in the educational process of secondary school]. *Informacijni tehnologiyi i zasoby navchannya [Information technologies and teaching aids]*. 40 (2). Available at: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1017/764> [Accessed 17 Dec. 2021] [in Ukrainian].
3. Degtyarova, K.V. (2019). About the concept of the guidelines in the Ukrainian language as the foreign through the prism of the trends in visualization. *Young scientist. 5.1 (69.1)*, pp. 76–80 [in Ukrainian].
4. Ivanenko, A.A. (2018). Vozmozhnosti primeneniya vimmelbuha v metodike prepodavaniya RKI [Possibilities of using Wimmelbuch in the methodology of teaching Russian as a foreign language]. *Otkrytoe obrazovanie. Filologicheskij aspekt [Open education. Philological aspect]*. 5 (37). Available at: <https://scipress.ru/philology/articles/vozmozhnosti-primeneniya-vimmelbukha-v-metodike-prepodavaniya-russkogo-yazyka-kak-inostrannogo.html> [Accessed 17 Dec. 2021] [in Russian].
5. Kushnir, I.M. (2021). From text-centrism to discourse-centrism in teaching Ukrainian as a foreign language. *Pedagogichni nauky [Pedagogical sciences]*. Kherson, 96, pp. 21–27 [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2021-96-3>.
6. Semenovskih, T.V. (2014). Fenomen “Klipovogo myshlenija” v obrazovatelnoj vuzovskoj srede [The phenomenon of “clip thinking” in the educational university environment]. *Naukovedenie [Science of Science]*. 5(24). [online] Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/fenomen-klipovogo-myshleniya-v-obrazovatelnoy-vuzovskoy-srede> [Accessed 17 Dec. 2021] [in Russian].
7. Strutynska, O.V. (2020). Peculiarities of the modern learners generation under the conditions of the digital society development. *Open educational e-environment of modern University*. 9, pp.145–160. Available at: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/326/349> [Accessed 17 Dec. 2021] [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2020.9.12>.
8. Ushakova, N.I. (2009). *Uchebnik po jazyku obuchenija dlja inostrannyh studentov v rusle sovremennoj obrazovatelnoj paradigmy (Teorija i*

- praktika sozdaniya uchebnika dlja inostrannyh studentov vuzov Ukrainy* [Textbook on the language of instruction for foreign students in line with the modern educational paradigm (Theory and practice of creating a textbook for foreign students of Ukrainian universities)]. Kharkiv [in Russian].
9. Bolter, J.D. (2001). *Writing space. Computers, hypertext, and the remediation of print*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates [in English].
 10. Dobrova, V.V., Labzina, P.G., Trubitsin, K., Ageenko, N. and Gorbunova, Yu. (2017). Virtual Reality in Teaching Foreign Languages. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research (ASSEHR)*. 97 [in English].
 11. Klerkx, J., Verbert, K. and Duval, E. (2014). Enhancing Learning with Visualization Techniques. *Handbook of Research on Educational Communications and Technology* [in English]. DOI: https://doi.org/10.1007/978-1-4614-3185-5_64.
 12. Kolodii, O., Kovalchuk, I. and Syvak, O. (2017). The Impact of Visualization Techniques on Student's Learning Vocabulary. *International Journal of New Economics and Social Sciences*, 6(2) [in English]. DOI: <https://doi.org/10.5604/01.3001.0010.7649>.
 13. Umryk, M. (2013). Using active e-learning to accommodate the Net Generation of learners. *E-learning & Lifelong Learning*. Eugenia Smyrnova-Trybulska (ed.). University of Silesia, Studio-Noa, Katowice-Cieszyn. Vol. 5, pp. 101–113 [in English].

The article was received by the editors 21.02.2022.

The article was recommended for printing 27.04.2022.

In cites: Ushakova N., Alekseenko T, Kushnir I. (2022). Visual aids in teaching Ukrainian as a foreign language. *Teaching languages at higher educational establishments at the present stage. Intersubject relations*. Kharkiv: V.N. Karazin Kharkiv National University, 40, pp. 80–95. DOI: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2022-40-06> [in Ukrainian].